

סיכום הלכות שנמסר ע"י המגיד שיעור הרה"ח ר' אהרן יוסף קרמר שליט"א

סיכום דיני ראש השנה תשפ"ז

תזכורת! להכין אש דולקת 26 שעות שיהיה מוכן לליל שני של ראש השנה.

מותר ללבוש בגד חדש בראש השנה: וראיה שהתירו לומר שהחיינו ביום שני על בגד חדש.

הדלקת הנרות כשלא נמצאים בבית: אם נמצאים במקום אחד הבעל ואשתו הדין ככל שבת והאשה מברכת ומדליקה נרות, אשתו בבית והבעל במקום אחר האשה מדלקת והבעל אין צריך להדליק נרות כי יש אור החשמל היכן שנמצא, ויכול להדליק נרות בלי ברכה, אם אשתו במקום אחד והוא במקום אחר, האשה כמוהן מדלקת משום מנהג אמותינו שבכל שבת מדליקות, והבעל יכול להדליק בברכה, ואם רוצה - יכול לסמוך על אור החשמל ולא לברך, ואם בתו הנשואה אתו היא יכולה להדליק במקומו.

מקום הדלקה כשמתארחים: עדיף להדליק במקום שישנים וישארו עד חשכה כדי שיהיו מהאור, או להדליק נרות גדולים שעדיין יהיו דולקים כשיחזרו לביתם, ואם אי אפשר - ידליקו במקום הסעודה או במטבח במקום שמכינים את האוכל.

בהדלקת הנרות: מברכות הנשים שהחיינו, וכשבעלה מברך שהחיינו בקידוש - עניית אמן לא נקרא הפסק, ואם היא עושה קידוש מברכת שהחיינו בקידוש, ולא בהדלקת הנרות, אם ברכה בהדלקת הנרות שהחיינו ועושה קידוש ומוציאה אחרים ידי חובתן יברכו אחרים שהחיינו, והאיש המדליק נרות לא יברך שהחיינו בהדלקה רק בקידוש.

בליל שבת בתפילה חוזרים לומר ויכולו אחרי שמונה עשרה, משום שאין אומרים אותו בתפלה:

בציעת הפת: בראש השנה יש נוהגים לעשות צורת יד על הפת, ומותר לבצוע בצורה כיון שזה צורת המאפה הקבוע בלחם, בשנה זו שראש השנה בשבת קודש בוצעים על החלה התחתונה כבכל שבת.

בסעודות ראש השנה: מטבילים פרוסת המוציא בדבש, ויהיה מונח מלח על השולחן, [לשון הקיצור שולחן ערוך, אחר שאכל כזית אומר יהי רצון וכו'], אין מברכים על הדבש כיון שזה טפל (לפת או לתפוח).

כדי לא לגרום שאדם יעשה פרצוף חמוץ בראש השנה: נהגו לא לאכול מאכלים חמוצים ומרים, ופירות שעדיין לא מוכנים, (ואפשר לתת לימון או חמוץ באוכל ושלל יורגש הטעם החמוץ), ולגבי מאכלים חריפים במאור ושמש (רמזי ב' דסכת) כתב שלא לאכול.

נמנעים מלאכול אגוזים: (גם בתערובת סלטים או עוגת אגוזים) לפי שאגוז גימטריא חטא, ויש עוד סיבה לפי שמרבה ליחה, ולטעם זה יש נמנעים לאכול דברים שמרבה ליחה שיכול לבלבל בתפילה, או להשתעל בקול בזמן תקיעת שופר, ומותר לאכול ארבעס בשלום זכר.

קריאת שמע כשאוחז בפסוקי דזמרה וירא שיאחר סוף הזמן: יאמר ג' פרשיות היכן שאוחז, ולא יפסיק באמצע אמירת נשמת.

אם מתפלל פסוקי דזמרה ושומע את הציבור שאומרים המלך וכו' או ששומע שאומרים פרק שיר המעלות ממעמקים נחלקו הפוסקים אם לומר עמהם, והכריע הרב וואזנר זצ"ל שימשיך סדר התפילה ויאמר רק במקומו.

באמירת הפיוטים בקדושה: כשהציבור מתחיל לומר קדוש תיכף יפסיק באמצע ויאמר עמהם, וכן לא יקדים לומר קדוש כדי שיוכל לומר הפיוטים יותר לאט.

כשפותחים ארון הקודש במהלך התפילות: אין חיוב מן הדין לעמוד, והעולם נהגו לעשות הידור לתורה ולעמוד (שער הציון סימן קמה), אולם כשמוליכים את הספר תורה אז חובה לעמוד.

בכריעות: באמירת ואנחנו כורעים יניח בגד להפריד בין פניו לקרקע, וטוב ליזהר שלא ילכלך בגדיו מהעפר ויעלה אבק ויצטרך לנקות משום כבוד הבריות.

ביום הראשון בסעודת שבת וראש השנה שצריכים לחלק את הסעודה גם עבור סעודה שלישית: צריכים לאכול בשר ומאכל חשוב לסעודת היום בסעודה הראשונה כיון שזהו עיקר סעודת יום השבת.

אם אוכל סעודה שלישית אחרי השעה 15:40 (שהוא שעה עשירית ביום) יאכל מעט פת כשיעור כביצה, כדי שיוכל לאכול סעודת ליל ב' של ראש השנה לתאבון, וזהו מכלל לכבד יום טוב.

מותר להוציא מהמקפיא בשבת אחר הצהריים אוכל שרוצה להשתמש בו בליל יום טוב אם יופשר ויוכלו לאכלו אפילו קר ביום השבת סמוך לשקיעה, ולהניחו על הפלטה שיתחמם רק אחר צאת השבת, ובשנה זו יציאת השבת הכי מוקדם בשעה

19:26, ואז יאמרו ברוך המבדיל בין קודש לקודש (להבדיל בין שבת ללאחר השבת) ומותרים להכין צרכי סעודת ליל יום טוב.

אין "לערוך" שולחן משבת לליל שני של ראש השנה, מותר לסדר את החדר שיהיה יפה לכבוד שבת, מותר לפנות אשפה כדי למנוע ריחות.

הדלקת הנרות בחג: יעביר אש מהנר הדולק, ואסור לכבות את הנר שהדליקו בו, ויניחו במקום שיתכבה מאליו.

ברכת שהחיינו: (בקידוש וכן נשים בהדלקת הנרות) בליל שני דראש השנה הוא על החג, ובגלל הספק שאולי ראש השנה הוא כיום אחד ארוך - לכן בליל השני מביאים פרי או בגד חדש, ויהיה מונח לפנינו בקידוש ומכוונים שהחיינו על הפרי או על הבגד החדש וגם על החג, וגם אם אין לו משהו חדש מברכים שהחיינו.

אחרי קידוש לפני נטילת ידיים כדאי שיאכל המקדש "קצת" מהפרי חדש כדי שיהיה ניכר שברכת שהחיינו הוא על הפרי, והרב וואזנר זצ"ל אכל אחר ברכת המוציא.

ברכת הנר: אם יש לו הנר המיוחד שנקרא נר יקנה"ז עדיף, ואם אין לו - יברך ברכת מאורי האש על נר הדולק ויסתכל עליו בשעת הברכה (מבית לוי).

יזהר מלכעוס בימים אלו מלבד גודל האיסור כדי שיהיה לסימן טוב, רק יהיה שמח לבו ובטוח בהשם עם התשובה ומעשים טובים.

ברכה אחרונה על רימון שלא בשעת הסעודה: גרגיר אחד נקרא בריה, וכיון שהוא פחות מכזית ויש ספק אם לברך ברכה אחרונה על בריה פחות מכזית, לכן יאכל שיעור כזית שזה שתי כפות רימונים, ויברך ברכת מעין שלש.

הכין סלט ירקות ויש בה גם מיעוט גרגירי רימונים: אין על הגרגרים דין בריה ומברך על הסלט ירקות ברכת האדמה ואין מברכים על הרימונים כלל, וכן בסלט פירות הרימונים בטלים לשאר הפירות, וההסבר, כשלא אוכל גרגירי רימונים לבד לא נקרא בריה, ובטל לסלט, ואין בו דין קדימה לברכה.

אם לא אכל רימון לפני ראש השנה מברך בליל שני שהחיינו ומכוין על היום: וצריך לזהר בימינו, בסלטים למיניהם שלפעמים מערבים בהם גרגירי רימון, ואם שתה מיץ רימונים לפני ראש השנה ועדיין לא אכל רימון אם יכול לברך על הרימון שהחיינו, נחלקו בזה פרסקי זמנינו.

סיכום דיני תקיעת שופר

בתקיעת שופר צריכים לעמוד בברכה ובתקיעות, ועמידה נקראת באופן שאם ינטל דבר הנסמך לא יפול, החזן תוקע בבימה במקום קריאת התורה, והציבור לכתחילה יעמדו ובדיעבד יצאו גם כשהתוקע בישיבה.

בברכת שופר ששומע מהמברך: לא יענה ברוך הוא וברוך שמו משום הפסק, ואם כן אמר לא נקרא הפסק.

צריכים לשמוע את כל התקיעה מתחילה ועד סוף: גם אם מאריך התוקע מעבר לשיעור שצריך, [מצוי כשאחר לברכות ומתחיל לברך לבד והתוקע התחיל לתקוע - והמשיך בברכה כשהתוקע התחיל לתקוע - הפסיד אותה תקיעה ואותו שורה של תקיעות].

אין לדבר באמצע התקיעות מהברכה עד שמסיימים מאה קולות: מותר להרהר בלימוד תורה, מותר לומר תהלים, ואפשר לברך ברכת אשר יצר, בדיעבד אם דיבר בין התקיעות שופר אפילו שלא מענין התקיעות והתפילות - אין חוזר ומברך.

היה רעש בזמן התקיעות: מהזזת שולחנות או שיעולים וכדומה ושמע את כל התקיעה יצא ידי חובתו, כיון שהוא מצוה הבאה מזמן לזמן וחביבה ליה הוא מקשיב טוב לשופר והקול השני לא מפריע.

אם **התוקע כבר יצא מצוות תקיעת שופר** יברך אחר את ברכות השופר - ומנהג העולם שהתוקע מברך, אם יש עשרה שלא שמעו שופר אחד מברך לכולם, דעשרה אנשים הם ציבור.

תקיעת שופר לנשים: הנשים קיבלו על עצמן לשמוע תקיעת שופר - ולכן כשתוקע רק לנשים, עדיף שכל אשה תברך לעצמה, את הברכות, (ולא יברך בשבילם) ועיקר המצוה לשמוע שלושים קולות, נשים מותרות לאכול לפני התקיעות כשיעשו קידוש.

יחיד לכתחילה שיתקע אחר ג' שעות של היום, (מה שמופיע בלוח סוף זמן קריאת שמע), ואם אי אפשר בזמן אחר יכול להקדים.

אם עדיין נמצא באמצע הברכות בתפילת שמונה עשרה ושומע שכבר תוקעים, יפסיק וישמע התקיעות וימשיך במקום שאוחז, וכשמסיים הברכה אומר - היום הרת עולם.

סיכום הלכות שנמסר ע"י המגיד שיעור הרה"ח ר' אהרן יוסף קרמר שליט"א

סיכום טעויות בתפילה ובקידוש ובברכהמ"ז ראש השנה תשפ"א

להכין נר שדולק 26 שעות עבור הדלקת נר ליל שני של ראש השנה

בהדלקת הנרות מברכות להדליק נר של שבת ויום טוב ושהחיינו: אם ברכה רק להדליק נר של שבת ולא הזכירה של יום טוב יצאה ידי חובה כי יום טוב נקרא שבת, אם ברכה להדליק נר של יום טוב ולא שבת, אם לא זכרה ששבת היום ועדיין לפני השקיעה - תדליק עוד נר ותברך כהוגן להדליק נר של שבת ויום טוב, ואם זכרה ששבת היום אלא שנכשלה בלשונה לא תברך שנית.

אומרים קידוש על כוס יין, ומתחיל ויכולו ואומר קידוש של יום הזכרון ומזכיר של שבת באמצע ובחתימה: שכח לומר ויכולו ונזכר לאחר שאמר ה' של ברכת בורא פרי הגפן, יגמור הקידוש כהלכה ואחר שישתה מהכוס ימלא שוב כוס ויאמר עליו ויכולו וישתה (מעט) בלי ברכת בורא פרי הגפן, וכן יעשה אפילו אם נזכר באמצע הסעודה.

בקידוש אם לא הזכיר את השבת: צריך לחזור ולקדש ולומר גם נוסח ראש השנה, ואם אמר רק של שבת בפעם השני ולא הזכיר ראש השנה משום ספק ברכות להקל לא יחזור ויקדש.

אומרים שהחיינו בקידוש: ואשה שמדליקה נרות שבת ועושה קידוש תברך בקידוש ולא בהדלקה, ואם ברכה בהדלקה לא תברך שהחיינו בקידוש, טעה ואמר רק של ראש השנה וברך שהחיינו - כשחוזר ומקדש אין מברך שוב שהחיינו כיון שברכת שהחיינו על היום, וכבר ברך.

בשבת אומרים בתפילה ובקידוש זכרון תרועה: אם טעה ואמר בראש השנה שחל בשבת יום תרועה או שאמר בראש השנה שחל ביום חול זכרון תרועה אינו חוזר.

טעה בתפילה וסיים המלך הקדוש: ולא אמר לדור ודור כו' וכן יתקדש כו' ובכן תן פחדך כו' כיון שאמר ברוך אתה ה' של המלך הקדוש שוב אינו חוזר.

טעויות באמירת המלך הקדוש: אמר בטעות הקל הקדוש ונזכר תוך כדי דיבור מתקן ואומר המלך הקדוש, מסופק אם תיקן תוך כדי דיבור אינו חוזר לראש, אמר בטעות הקל ולא סיים הקדוש אפילו שהה הרבה מסיים המלך הקדוש ואינו חוזר לראש, אם התפלל בנוסח ימים נוראים ומסתפק אם אמר הקל הקדוש אינו חוזר לראש, כי כנראה אמר בנוסח המלך הקדוש.

בתפילת שמונה עשרה, תקנת הגאונים שמוסיפים את הבקשות, זכרנו לחיים וכו', שכח ולא אמר והמשיך בברכה, חוזר ויאמרה (במקום שנזכר) אפילו אם הזכיר שם השם באמצע הברכה, ואם אמר ברוך אתה ה', לא יאמרה וגם לא יסיים למדני חוקיד, אלא יסיים הברכה, ויאמר בסיום תפילת שמונה עשרה קודם שיעקור רגליו.

התפלל תפלת ראש השנה ולא הזכיר בה של שבת כלל לא יצא: וכן אם התפלל תפלת שמונה עשרה של שבת ולא הזכיר של ראש השנה לא יצא וצריך לחזור עוד הפעם להתפלל תפילת ראש השנה ושבת כראוי.

בתפילת ראש השנה, אם אמר רק של ראש השנה: אם הזכיר של שבת באמצע הברכה או בחתימה, הכרעת הפוסקים שאינו חוזר ומתפלל.

בברכת מקדש ישראל ויום הזיכרון: אם טעה ואמר מקדש ישראל והזמנים חוזר אך אינו צריך לחזור לראש הברכה וסגי אם יחזור לקטע של מלוך על כל, ואם נזכר לאחר שעקר רגליו חוזר לראש התפילה.

בברכת מעין שבע בליל שבת אומרים המלך הקדוש: טעה ואמר האל הקדוש, יש דעות באחרונים אם צריך לחזור, ודוקא אם סיים הברכה אבל אם נזכר קודם שסיים יאמר המלך הקדוש שאין כמוהו וכו'.

בברכת המזון ליל ויום ראשון אומרים רצה ויעלה ויבא: ואם אמרו רק יעלה ויבא ולא הזכיר של שבת חוזר ומברך ומזכיר שתיהם.

בברכת המזון טעה ולא הזכיר רצה או יעלה ויבא: אם אמר בא"י, מסיים למדני חוקיד, ואם סיים הברכה לגמרי, בשכח לומר רצה - אומר ברוך אתה ה' אמ"ה שנתן שבתות למנוחה וגו' ואם שכח לומר יעלה ויבא, אומר שנתן ימים טובים לעמו ישראל את יום הזכרון הזה.

שכח לומר יעלה ויבא והתחיל ברכה רביעית ואמר בא"י אמ"ה הקל: ביום ראש השנה אין צריך לחזור ולברך ברכת המזון, כיון שיש דעות שמותר להתענות בראש השנה, בליל ראש השנה אם לא אמר יעלה ויבא חוזר ומברך כי אסור להתענות בליל ראש השנה (שמירת שבת כהלכתה).

נשים אין חוזרות לברך ברכת המזון כששכחו לומר יעלה ויבא: מפני ששמחת יום טוב שלהם הוא לאו דוקא באכילה, ואם שכחו לומר רצה חוזרות לברך, (שכחו לומר רצה בסעודה שלישית אין חוזרים לברך).

בברכות שלאחר ההפטרה בברכת על התורה וכו' מזכיר את ראש השנה באמצע הברכה ובחתימת הברכה באמירת יום הזכרון: וכשחל ראש השנה בשבת מזכיר גם את השבת, טעה והזכיר רק את השבת או רק את יום הזכרון לא יצא ועליו לחזור לברכת על התורה.

טעה ואמר ואת מוסף יום במקום מוספי: ביום הראשון של ראש השנה ונזכר קודם סיום הברכה יחזור לתחילת הברכה (טעם לומר מוספי לשון רבים שזה כולל ראש חודש), ואם כבר סיים ברכה זו אינו חוזר, וביום השני של ראש השנה אפילו נזכר קודם שסיים את הברכה אינו חוזר.

במוצאי שבת ליל שני של ראש השנה מבדילים בתפילה באמירת ותודיענו בברכת אתה בחרתנו: שכח לומר ותודיענו ונזכר לאחר שאמר השם שבסיום ברכת מקדש ישראל ויום הזכרון אינו חוזר, כיון שעתיד להבדיל על הכוס שבקידוש, ואסור בעשיית מלאכות אוכל נפש עד הקידוש והבדלה, (ואם נזכר לאחר סיום הברכה יאמר בסיום השמונה עשרה באלקי נצור), ויכול לומר אחר התפילה ברוך המבדיל בין קודש לקודש, נשים שמדליקות נרות יאמרו ברוך המבדיל בין קודש לקודש ויעבירו אש ממקום אחר להדלקת הנרות.

בליל שני בהדלקת הנרות וכן בקידוש אומרים שהחיינו: וכיון שיש מחלוקת אם לברך שהחיינו הכריעו הפוסקים שיניחו פרי חדש על השולחן או יכונו על בגד חדש שלובשים את ברכת השהחיינו ומכוונים על היום, ואפילו אם לא היה דבר חדש מברכים שהחיינו.

ליל שני של ראש השנה יכולות הנשים לעשות קידוש ולהזכיר ההבדלה ולשתות היין: אפילו שאין הנשים שותות מהבדלה כאן שאין זה מיוחד להבדלה בלבד יכולות לשתות, וכן מברכות ברכת מאורי האש.

טעה וסיים המבדיל בין קודש לחול: במקום המבדיל בין קודש לקודש ושהה יותר מכדי דיבור לא יצא וצריך לחזור ולהבדיל.

טעה ולא הבדיל בקידוש ונזכר באמצע הסעודה: מפסיק ומבדיל על היין ונר (ואין מברכים על היין), וכיון ששכח ואכל ולא הבדיל בתפילה ועל הכוס - צריך לחזור ולהתפלל תפילת ליל ראש השנה, **וכבכל ליל מוצאי שבת אם שכח וטעם**, ואם נזכר ביום שני של ראש השנה שלא הבדילו כלל בלילה - חייב בתפילת שחרית להתפלל שמונה עשרה עוד פעם ובפעם השניה אומר ותודיענו, ואם רוצה לשתות - אחר שאמר ותודיענו, חייב לעשות הבדלה (וקידוש היום) על הכוס בלי נר, נזכר במוצאי ראש השנה שלא הבדיל במוצאי שבת יוצא בהבדלה שהבדיל מוצאי ראש השנה.

טעה בעשרת ימי תשובה וסיים ברכת אתה קדוש בהקל הקדוש במקום המלך הקדוש: אם תיקן מיד תוך כדי דיבור וגם לא התחיל עדיין אתה של אתה חונן ואמר המלך הקדוש יצא, נזכר אחרי שיעור כדי דיבור או שאמר כבר תיבת אתה - יפסיק מיד ויחזור לתחלת תפלת שמונה עשרה, וכן אם נזכר אחרי שסיים התפלה יחזור לתחלת התפלה ויתפלל שנית, וכן אם מסופק אם אמר הקל הקדוש או המלך הקדוש חוזר לתחילת התפלה, דחזקה שאמר כמו שהוא רגיל כל השנה,

שליח ציבור שטעה ואמר הקל הקדוש בחזרת הש"ץ אם לא תיקן את עצמו תוך כדי דבור צריך לחזור לתחילת התפלה ואומרים עוד פעם קדושה.

שכח לומר זכרנו לחיים וכו' וכן מי כמוך וכו' ונזכר קודם שסיים הברכה שטעה בה דהיינו קודם שם השם יחזור למקום שטעה ומתחיל משם זכרנו לחיים וממשיך משם על הסדר אף על פי שיש כמה שמות ביניהם, אם נזכר אחרי שהזכיר שם השם של סיום הברכה שוב אינו חוזר ואינו למדני חוקיך, בשו"ע הרב כתב שאם נזכר קודם סיום הברכה אינו צריך לחזור אלא יאמרו במקום שנזכר, י"א שאם נזכר קודם סיום התפלה יהיו לרצון יאמרו שם.